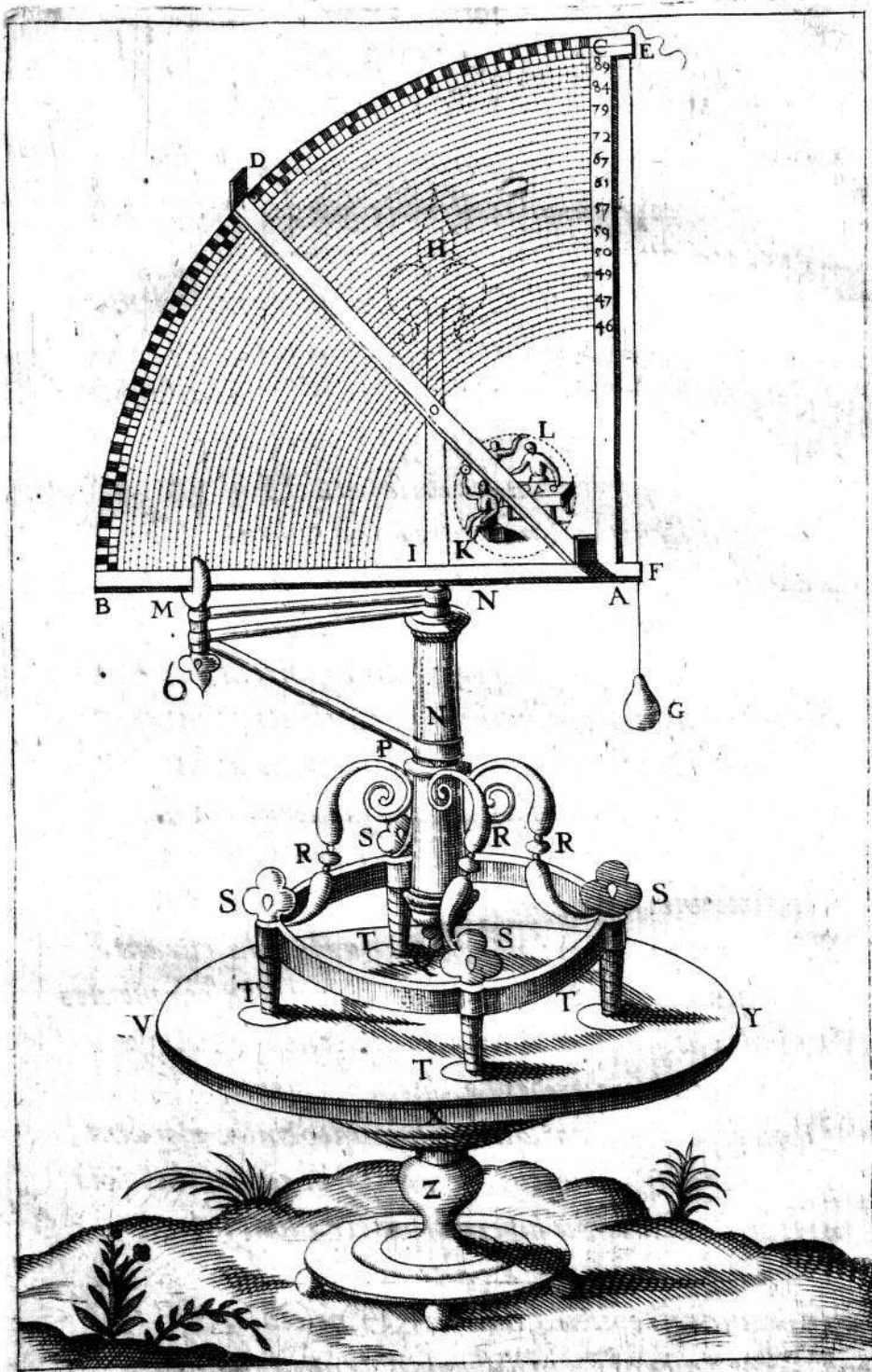

QVADRANS MINOR ORICHALCICUS INAURATUS.

EXPLICATIO FABRICAE ET VSVS.

QUADRANS non usq; adeo magnus ante plurimos annos a nobis constructus est, eadem formam, quae hic exhibetur: est solida constans laminam Orichalcicam crassiusculam, habens a Centro A ad circumferentiam BDC cubitum unum. Isq; omni sui parte inauratus Auri hydrargyri & ignis beneficio, ut pulchrior & mundior maneat, non obnoxius iis, quae Orichalcum alias nisi saepe mundetur, successively contrahit, inquinamentis. Limbus ejus exterior BDC subdivisus est vulgari saltem ratione in 90. partes, & quaelibet harum rursus in 12. ita ut haec subdivisio singula quina ostendat minuta. Intra hanc est alia quaedam distributio quam Petrus Nonnius Hispanus Mathematicus Clarissimus in Erudito suo libello de Crepusculis tradidit, existimans eam a Ptolomaeo olim usurparam fuisse. Quod tamen vix fidem meretur. Est autem talis, ut ducantur intra extremum Quadrantem alii minores numero 44. successively sese comitantes: quorum extremus in 89. partes est dividendus: sequens in 88. tertius in 87; & sic deinceps, donec ad ultimum & intimum perventum fuerit, qui 46. portiones habebit. Quemadmodum haec utcumq; in ipsa figuratione representantur. Regula ejus DA habet pinnacida apud A & D vulgari modo parata cum foraminibus: licet inferiori apud A nonnunquam rimulae applicari possint parallelae superiori, more nostro: sicq; facilius & exactior fieri collimatio. Perpendicularum EFG a posteriori parte appenditur, ut ejus beneficio cognoscatur, quando Quadrans rite dispositus est: ita ut inferius ejus latus AB Horizontis aequilibrium, alterum vero AC verticem capitum exacte respiciat: totumq; Quadrantis planum plano Circuli alicujus verticalis congruat. Ut autem Quadrans ita rite dirigatur, fit partim per cochleas, quas habet juxta inferiore dispositionem Pedestalis, literis S. notatas, partim per cochleam ad OM, quae ipsum Quadrantem tollit & deprimit, donec perpendicularum monstrat, ipsum convenienter esse ordinatum. Insuper enim is pedestalis NMOPQRST, quod totum cum caeteris requisitis est puro est ferro, ubi a posteriori parte juxta H illi affigitur. Estq; prope N nonnihil mobile hoc fulcrum: ita ut Quadrans sursum atque deorsum trahi queat per cochleam OM. Nam Regulae ferreae MN & ON possunt arctari & ampliari intermediente eadem cochlea OM: sicq; quadrans una parum per attolli vel deprimi prout opus fuerit. Circumducitur etiam is in concavo canali NP, in quacumq; Coeli plagam lubuerit: firmam tamen manente tota inferiori pedestalis parte; quam litterae RSQT signant: quae inferior portio eadem, quam vides formam fulcimina praebet, ut Quadrans firmiter consistat in suis quatuor cochleis per litteras ST indicatis: quae cochleae (uti dixi) totum Instrumentum in debitum situm dirigunt. Innituntur autem haec cochleae laminulis ferreis substratis juxta T: quibus quiescentibus in mensa quadam VXYZ cochleae pro lubitu circumgyrantur. Atq; haec de Quadrante ejusq; pedestali generaliter indicata sunt.

Quae autem aliquatenus visitur intra Centrum & minimum Quadrantem pictura LK circulari formam comprehensa; ornatus causa tum quoq; ut suam Hieroglyphicam significationem quidpiam doceat, exculpta est; cum alias spatium id foret vacuum. In qua figuratione (ut & hoc obiter indicem) ad arborem altera parte viridem & frondosam Juvenis laurea insignitus, in quadrato saxo sedet, & una manu Globum Coelestem tenet, altera librum in viridi etiam gramine; & herbis radicem arboris obtegentibus pedes extendens. Ab alia, leva videlicet Arboris parte radix emarcida est, & frondes steriles, foliisque carentes: inter quae mensa existit, habens est singulis ferreae aliquid; quae in hac terrestri scena a mortalibus in pretio habentur; qualia sunt: cistula numis referta, Sceptra, Coronae, Arma gentilitia, Torques aurei, Gemmae, Mundus muliebris, Pocula, Chartae, Tesserae, atq; his similia: quae omnia skeleton quoddam, mortem representans, manibus, pedibusq; circumdat, quasi ea ad se rapiat. Supra scriptum vero est toti figurae hemistichium, quod sensum Allegoricum explanat: *VIVIMUS IN GENIO COETERA MORTIS ERUNT*: ita ut prior pars hemistichii a dextera & viridi arboris parte ubi juvenis ille Philosophans sedet, tanquam in scheda scripta e ramis dependeat, altera, sequens hemistichii portio. Quibus innuere voluimus solidam doctrinam, praesertim rerum Coelestium sublimem cognitionem, vitae & memoriae perpetuitatem in hisce terris largiri: Reliqua omnia frivola & caduca esse; atque una cum hominis corpore interire. Quando vero aeternitatem Regni Caelorum respicimus, tunc haec ipsa, quae nunc a viridi arboris parte sunt, in posteriorem transeunt; siquidem finiti & infiniti nulla detur proportio. Tuncq; aliter mutatur hemistichium inscriptum, nimirum sic: *VIVIMUS IN CHRISTO, COETERA MORTIS ERUNT*; ita ut prior pars arbori viridi, altera sterili adaptetur. Intra viridem autem arboris faciem Christi vitae & doctrinae Hieroglyphica quaedam indicatio est, Caetera manent, ut antea: nisi quod doctrinae & inventiones humanae etiam in laevam & posteriorem,

EXPLICATIO FABRICAE ET VSVS.

riorem arboris, sterilem nimirum partem vergant. Quibus innuimus, nihil hominem beare, & immortalitate in aeternum donare posse, praeter meritum filii Dei Christi redemptoris, ejusque Doctrinae & vitae observantiam. Quae singula hic, licet forte citra rem, ob picturam adjunctam exponere lubuit. Ab altera Quadrantis parte Canon zephris excisus est, qui minimo negotio ostendit, quid singula puncta Nonniana (de qua dixi) Divisionis in Altitudinibus quaesitis exhibeant.

U s u s hujus Quadrantis est in capiendis stellarum & Luminarium Altitudinibus; quando non summa requiritur praecisio, ita ut intra duo vel tria minuta hanc scire sufficiat. Dirigat ur itaque tunc planum Quadrantis versus sidus observandum & rite disponatur per suas cochleas, ut prius dictum, donec perpendicularum monstret omnia rite constare. Tollaturque tunc, vel deprimatur Regula AD, donec sidus per foramina aut rimulas dioptrarum cernatur, aut lumen Solis intromittatur ad amissim. Sic; firmetur ab altera parte juxta D, ubi cochleolam hic latentem habet. Monstrabit enim sic in exteriori limbo, ubi divisiones sunt vulgares, extrema etiam Regulae pars Altitudinem quaesitam intra quina minuta; quorum quoque dimidiam vel tertiam partem accurato intuitu assequi licet. At si Nonniana simul divisione uti lubuerit, videndum est, ubi Regula aliquod punctum in ea, ubi cunque tandem, transeat; & numerandum, quotum sit illud punctum, ac quot talia ille Quadrans continet: cum quibus duobus in Tabulam ab altera Quadrantis parte exculptam lateraliter intrandum, sicque in area juxta communem concursum inveniuntur Gradus & Minuta, Altitudinem mensuratum pendentiam. Idem absque Tabula per Regulam proportionum, non multo labore, efficitur: ponendo primo loco totalem divisionem ejus Quadrantis, in quo punctum aliquod ipsa Regula contingitur. Secundo loco Gradus 90.

Tertio numerum ejusdem puncti a principio, eò usque ubi Regula est: sicque quartus peracta operatione solita ostendet quaesitum. Verum haec Nonniana ratio non est sufficiens in praxi: neque habet in recessu quod in accessu pollicetur; uti experiunt patebit.

